

روش های پژوهش

فرضیه چیست؟

سؤال پژوهش چیست؟

ضرورت ارائه سؤال یا فرضیه.

در چه مواردی فرضیه و در چه مواردی سؤال ارائه می شود؟

انواع فرضیه. (فرض صفر، پوچ یا آماری - فرضیه پژوهش یا خلاف)

فرضیه پژوهش (جهت دار یا یکسویه - بدون جهت یا دوسویه)

فرضیه صفر

- بعد از مطالعه و تدوین پرسش دقیق پژوهشی (طبق ملاک هایی که برای مسائل قابل پژوهش بحث شده)، پژوهشگر یک پاسخ احتمالی اولیه برای پرسش پژوهشی خود در نظر می گیرد که در فرآیند پژوهش درستی یا نادرستی این پاسخ اولیه را بررسی می کند. این پاسخ اولیه پژوهشگر به سؤال پژوهشی "فرضیه" نامیده می شود.
- مثلاً ممکن است این پرسش در ذهن شما شکل گرفته باشد که "چه رابطه ای بین بُعد خانوار و هوش هیجانی فرزندان وجود دارد؟" شما به عنوان پژوهشگر چه حدسی در پاسخ به این پرسش می زنید؟ مثلاً ممکن است پاسخ شما این باشد که، "هرچه تعداد اعضا خانواده بیشتر باشد هوش هیجانی فرزندان بیشتر می شود." و این پاسخ مبنای فرآیند جمع آوری اطلاعات برای تأیید و یا رد این پاسخ که "فرضیه" شما است قرار می گیرد.

تعریف کاملتر فرضیه را مોકول می کنیم به تقسیم بندی
فرضیه ها

آیا می توان هر فرضیه ای ارائه نمود؟

شرایط فرضیه

-فرضیه باید منطقی و قابل دفاع باشد. فرضیه باید یا از تئوری های موجود استخراج و استنباط شده و یا حاصل تجارب ملموس و قابل دفاع باشد. مثلاً اگر سؤال پژوهش این باشد که، "چه عواملی موجب رشد هوشی کودکان می شود؟" شما می توانید فرض کنید که؛ نوع و میزان آموزش های برنامه ریزی شده بر رشد هوشی کودکان تأثیر دارد. این فرضیه قابل دفاع است زیرا برخی از تئوری های علمی از آن حمایت می کنند. و یا اگر فرض کنید؛ رنگ چشم کودکان در رشد هوش آن ها تأثیر دارد. این فرضیه قابل دفاع نیست. زیرا نه تجارب ملموس بشری از آن حمایت می کند و نه تئوری علمی.

آیا ارائه فرضیه برای تمام پژوهش ها ضروری است؟

• خیر

- اول اینکه بعداً خواهیم دید که در اغلب پژوهش های **کیفی** در ابتدا فرضیه ای ارائه نمی شود، که در جلسه مربوطه بحث خواهد شد.
- دوم اینکه قبلاً گفتیم فرضیه باید منطقی و مبتنی بر تئوری های علمی و یا تجارب قابل دفاع باشد. در برخی از پژوهش ها به دلیل کافی نبودن اطلاعات زمینه، امکان ارائه فرضیه قابل دفاع وجود ندارد که در این شرایط بهتر است سؤال پژوهشی مطرح شده و فرضیه ارائه نشود. مثلاً اگر موضوع پژوهش، "**بررسی میزان شیوع مصرف سیگار در بین جامعه آماری**" باشد، چنانچه اطلاعات زمینه ای برای حدس در خصوص میزان شیوع نباشد، سؤال پژوهش طرح می شود. مثلاً، "**چند درصد جامعه آماری سیگار مصرف می کنند؟**"

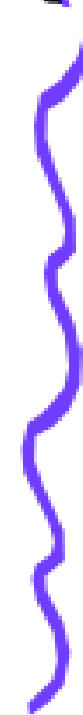
انواع فرضیه

جهت دار (یک سویه)

بدون جهت (دوسویه)

• الف-فرضیه پژوهش

• ب-فرضیه آماری (صفر)

فرضیه پژوهش

عبارتی خبری است که وجود رابطه بین متغیرها و یا وجود تفاوت بین گروه ها بر حسب متغیرهای مشخص را پیش بینی می کند.

بین سن سواد آموزان و میزان یادگیری آن ها رابطه وجود دارد.

میزان یادگیری سوادآموزان جوان از سوادآموزان میان سال بیشتر است.

فرضیه یک سویه یا جهت دار و دوسویه یه بدون جهت

1- بین سن سوادآموزان و میزان یادگیری آن ها رابطه وجود دارد.

2- بین هوش هیجانی دختران و پسران پنجم ابتدایی تفاوت وجود دارد.

در فرضیه اول، که از نوع رابطه ای است، وجود رابطه بین سن و میزان یادگیری بیان شده است. اما چه نوع رابطه ای؟ آیا با افزایش سن یادگیری افزایش می یابد یا کاهش؟

در فرضیه دوم، که از نوع تفاوت بین گروه ها است، وجود تفاوت بین دو گروه دختر و پسر از نظر هوش هیجانی بیان شده است. اما چه تفاوتی؟ آیا هوش هیجانی دخترها بیشتر است؟ یا پسرها؟

فرضیه بدون جهت

وقتی فرضیه، مانند فرضیه های بیان شده، فقط وجود رابطه بین متغیرها یا وجود تفاوت بین گروه ها را پیش بینی کرده، اما نوع رابطه و یا نوع تفاوت را مشخص نکرده باشد، فرضیه از نوع بدون جهت یا دو سویه است.

فرضیه جهت دار

اگر فرضیه نوع رابطه یا تفاوت را مشخص کند، "جهت دار یا یک سویه" است.
هرچه سن سوادآموزان بیشتر باشد میزان یادگیری آن ها کاهش می یابد.

هوش هیجانی دختران از پسران بیشتر است.

فرضیه صفر (آماري، پوچ)

فرضیه ای که وجود رابطه بین متغیرها و یا وجود تفاوت بین گروه ها را رد کند، فرض صفر نامیده می شود.

بین سن سوادآموزان و میزان یادگیری آن ها رابطه ای وجود ندارد.

بین هوش هیجانی دختران و پسران تفاوتی وجود ندارد.

-
- در پروپوزال فرضیه ها به صورت پژوهشی بیان می شود و نباید فرضیه را به صورت صفر بیان کرد.
 - اما آزمون های آماری فرض صفر را سنجیده و برحسب آن نتیجه گیری می کنند.

نتیجه گیری پژوهشگر

تأیید فرضیه پژوهش

نتیجه آزمون آماری

رد فرضیه صفر

تأیید فرضیه صفر

رد فرضیه پژوهش

- با متغیرهای "هوش هیجانی" و "رشد اجتماعی" یک فرضیه جهت دار، یک فرضیه بدون جهت و یک فرضیه صفر بنویسید.

-
- یک فرضیه جهت دار بنویسید و متغیرهای آن را مشخص کنید